Festivalul și Concursul de Canto „Darclée – Nicolesco”, o sărbătoare!

(Costin Popa – 18 august 2010)

Soprana Mariana NICOLESCO

De 15 ani, la Brăila, în țară și pe mapamond, cele două nume de celebre soprane, Hariclea Darclée și Mariana Nicolesco, s-au asociat și se confundă în teritoriul unui mare concurs internațional de canto, care a devenit centrul vital al manifestărilor consacrate omagierii memoriei Haricleei Darclée. În jurul lui, fondatoarea Mariana Nicolesco a conceput un festival și, în ani alternativi, cursuri de măiestrie vocală. Totul pe parcursul a două săptămâni, la cumpăna lunilor iulie-august, perioadă în care municipiul de la Dunăre se transformă în nucleul de operă al României și al acestei părți de Europa, cu binomul Darclée – Nicolesco devenit simbol.

Atmosferă însuflețitoare

Anul acesta, festivitățile au celebrat 150 de ani de la nașterea la Brăila a legendarei Hariclea Darclée și un deceniu și jumătate de la crearea Festivalului și Concursului. Concerte vocale și de operă, recitaluri lirice și instrumentale, gale, o conferință, o expoziție și o prezentare de carte au anturat concursul desfășurat, ca de fiecare dată, sub înaltul patronaj al Președintelui României.

Serata inaugurală, care a avut loc în cocheta sală a Teatrului Municipal, scena debutului absolut al Haricleei Darclée în 1881, a programat o scenă și un duet din „Gemma di Vergy” de Donizetti în interpretarea sopranei Luiza Fatyol și tenorului Cristian Mogoșan, precum și arii din „Ifigenia în Aulida” (Gluck), „Clemența lui Titus” (Mozart), „Capuleti și Montecchi” (Bellini), „Werther” (Massenet), „Gioconda” (Ponchielli), „Italianca în Alger” (Rossini), cântate de mezzosoprana Carmen Topciu, totul în acompaniamentul pianistic al Ioanei Maxim.

Muzica a răsunat în același spațiu și la recitalul care a reunit pe afiș nume sărbătorite în 2010: Frédéric Chopin, Robert Schumann și, prin pagina din opera „Maria di Rohan”, Hariclea Darclée, interpretă la timpul său a rolului titular din opusul donizettian. Invitați au fost pianistul Matei Varga („24 Preludii, op. 28” de Chopin), Münchner Klaviertrio compus din pianistul Donald Sulzen, violonistul Michael Arlt și cellistul Gerhard Zank („Trio în re minor, op. 63” de Schumann), precum și soprana Iulia Dan.

În altă seară, a fost programată versiunea concertantă, cu paginile corale eliminate, a operei „Don Pasquale” de Donizetti, într-o distribuție tinerească, abil alcătuită: Zoltán Nagy (rolul titular), Bogdan Baciu (Malatesta), Ovidiu Daniel (Ernesto), Luiza Fatyol (Norina) și Sergiu Coltan (Un notar). A acompaniat Orchestra Festivalului Darclée, dirijată de italianul Marco Balderi, un obișnuit al manifestărilor brăilene.

Aceeași baghetă, aceiași instrumentiști, la care s-a adăugat Corul Filarmonicii George Enescu (dirijor Iosif Ion Prunner) au fost prezenți pe Esplanada Dunării la concertul nocturn desfășurat sub genericul „Celebrare Darclée” și care a cuprins pagini vocale sau orchestral-corale extrase din capodoperele lirice interpretate de marea artistă. Am asistat la un succes grandios la care părea că a participat întreg orașul. Rareori se vede la noi o asemenea afluență de public în teritoriul operei.

În prezentarea Marianei Nicolesco și cu un cuvânt de salut din partea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național rostit de Irina Cajal, 12 tineri au fost protagoniștii serii. Le-aș ordona numele, rememorând prestațiile: soprana Anita Hartig, exemplară Musetta din „Boema” pucciniană; soprana Luiza Fatyol, expansivă în valsul Julietei din „Romeo și Julieta” de Gounod; soprana Iulia Dan, plină de aplomb în aria Margaretei din „Faust” de Gounod; baritonul Bogdan Baciu, glas de remarcabilă perspectivă, aici într-un eseu sever, „Te Deum” din „Tosca” de Puccini. De fapt, dorința de a marca operele în care a cântat Darclée, a extrapolat pe alocuri raporturile timbralitate-rol sau momentul de maturizare artistică. Mă gândesc la tenorul Cristian Mogoșan („Questa o quella” din „Rigoletto” de Verdi), la sopranele Valentina Năforniță (aria din „La Wally” de Catalani) și Daniela Păcurar („Sola, perduta, abbandonata” din „Manon Lescaut” de Puccini), la basul Zoltán Nagy (ca Fiesco din „Simon Boccanegra” de Verdi). Nu înseamnă că nu au cântat bine. La fel ca și mezzosopranele Iulia Merca (arie din „Mignon” de Ambroise Thomas), Carmen Topciu (Cântec gitan din „Carmen” de Bizet) sau soprana Adela Zaharia („Inflamatus” din „Stabat Mater” de Rossini). Cum era de așteptat, finalul a adus Brindisi din „Traviata” verdiană, celor care au cântat adăugându-li-se toți finaliștii concursului, precum și Mariana Nicolesco însăși. 34 de cântăreți au adus omagiul lor Haricleei Darclée! O atmosferă de sărbătoare, însuflețitoare, care a făcut ca aerul încins să vibreze în memoria marii artiste.

Carte de referință

Sala Teatrului Municipal a găzduit și conferința „Darclée în istoria teatrului liric universal”, susținută de dr. Stephan Poen, ca și prezentarea unor capitole din cartea „Vissi d’arte, vissi d’amore. The life and times of the first Tosca, Hariclea Darclée”, aflată pe masa de lucru a eruditului scriitor olandez René Seghers, autor deja renumit pentru monografiile dedicate lui Franco Corelli și Jacques Brel.

Nefiind prezent la eveniment, am primit la final extrase din volum. Citind doar cele 50 de pagini ale broșurii, am avut imaginea unei munci titanice, unei cercetări asidue, minuțioase a arhivelor din toată lumea, menite să încredințeze tiparului ceea ce cu siguranță va fi „Biografia definitivă Darclée”. Fotografii și documente inedite, unele provenind din colecția autorului, altele (cca 1000!) puse la dispoziție de Mariana Nicolesco, vor fi publicate astfel pentru prima oară. În „Notele pentru un Cuvânt înainte”, cu „certitudinea locului unic al Haricleei Darclée în istoria teatrului de operă universal”, Mariana Nicolesco subliniază însemnătatea demersului lui René Seghers destinat „înțelegerii imensei personalități vocale și scenice” a marii soprane.

29 de premii!

Prin numărul de participanți, concursul brăilean rivalizează cu cele mai importante competiții de gen din lume. Nu există preselecții dar anul acesta s-au înscris 187 de tineri din 27 de țări de pe 5 continente, dintre care 82 din România și 28 din Republica Moldova. Nu cred că greșesc dacă afirm că este turnirul de cânt cu cea mai mare rată de înscrieri, din toate timpurile, pe plaiuri românești.

Cum se explică? Fără să ierarhizez, enumăr: premii mari (15000, 10000, 7000, 5000 de dolari pentru Marele Premiu Darclée și primele trei următoare), premii multe (în acest an s-au dat nu mai puțin de... 29, cifră nemaiîntâlnită în competițiile mondiale), taxă de înscriere suportabilă (de la 100 lei pentru români și moldoveni la 150 de dolari pentru ceilalți), limită superioară mare de

vârstă, nediferențiată între bărbați și femei (35 de ani, față de uzualul de 33-31), cazare și masă gratuite, promovare puternică, prezență în fruntea juriului internațional (Italia, Franța, Polonia, Israel, Germania) a Marianei Nicolesco (președinte de onoare) și a ilustrului bariton Nicolae Herlea (președinte), în fine, dar nu în ultimul rând, prestigiul concursului ca rampă de lansare internațională. Să nu uităm că foști laureați, tenorul Francesco Meli, basul Luca Pisaroni, soprana Tatiana Lisnic și baritonul George Petean, sunt deja căutați la Salzburg sau Scala, la Metropolitan, Covent Garden sau Opera de Stat din Viena.

Ar mai fi ceva. La Brăila, rigiditatea și ștaiful altor competiții sunt inexistente. Parcă și etapele trec mai ușor, când simți susținerea și căldura Marianei Nicolesco, ajutorul de suflet oferit fără partizanate, sfatul de înaltă competență, ca la un master class de canto și interpretare. Sunt afirmații ale concurenților. Ce poate fi mai concludent decât faptul că la Celebrarea Darclée de pe Esplanada Dunării, unii interpreți erau chiar ținuți de mână (la propriu!) de divă, iar la Concertul de Gală al laureaților, dialogurile suculente cu tinerii, solicitarea prietenească de a... vocaliza sau de a cânta și piese crossover (negro spirituals, melodii populare chinezești, coreene, armenești, letone, românești, romanes sau chiar un... dans flamenco) au făcut deliciul publicului! Atmosferă destinsă, colegială. Satisfacția era imprimată pe chipul tuturor, de la început și până la finalul cu același Brindisi din „Traviata”, când s-au simțit mobilizați de prezența și vocea Marianei Nicolesco.

Sigur că într-un concurs, clasamentele îi pot nemulțumi pe unii competitori. Dar câștigul lor a fost total și ei așa trebuie să privească lucrurile. Mai ales când 29 dintre tineri au plecat acasă cu premii, toate devenite importante, dat fiind renumele confruntării. Numai menționarea în CV a unei distincții la Concursul Darclée înseamnă o semnificativă carte de vizită pentru construirea unei cariere.

Cel puțin prin ce am ascultat în Gala finală, am observat nivelul foarte ridicat. Însă nimic nu vine servit pe tavă, așa încât instruirea în continuare este indispensabilă. M-aș bucura ca tinerii să o abordeze cu seriozitate.

Laureații

Aș începe cu Premiile de Excelență, nu de altceva dar această pretențioasă titulatură nu se întâlnește la alte concursuri. Excelența se dobândește în timp, de multe ori la senectute, dar cum „valoarea nu așteaptă numărul anilor”, iată că organizatorii s-au gândit să o prefigureze, să o răsplătească și la vârste tinere. Sunt convins că, prin derularea celor trei etape de concurs, au meritat inscripționarea de pe diplome. De aceea, Premiile de Excelență capătă pentru mine o semnificație aparte alături de cele mari, deși și acestea intră, fără îndoială, în același teritoriu valoric. Până una alta, au fost desemnate drept excelente sopranele Anna Kiseleva (Rusia), Iulia Surdu (România), excelenți au fost apreciați bas-baritonul Iurie Maimescu (Republica Moldova) și contratenorul Russell Harcourt (Australia).

Juriul a acordat propriile lui Premii Speciale sopranelor Inga Slubovska (Polonia), Daniela Păcurar (România), mezzosopranei Baoyi Bi (China), baritonilor Krzysztof Caban (Polonia), Mamuka Tepnadze (Georgia) și tenorului român Ovidiu Daniel.

Din partea Fundației Darclée, au venit premii pentru sopranele Nadejda Cerchez (Republica Moldova), Melanie Campbell (SUA), Ji Hie Kim (Coreea de Sud), bas-baritonul Dan-Cristian

Hodrea (România), tenorii Fausto Hermann Reinhart (Germania) și Igor Ţurcan (Republica Moldova).

Desigur, nu au fost uitați cei mai tineri interpreți, basul Leonard Bernad (România) și soprana Mary Movsisyan (Armenia).

În fine, distincţiile „de sus". Se pare că departajarea a fost dificilă, întrucât toate primele trei premii au revenit la câte trei concurenți: Premiul I, baritonului Alexey Lavrov (Rusia), tenorului Cristian Mogoșan (România) și mezzosopranei Sanja Djurdjevic (Serbia); Premiul al II-lea, pentru trei soprane - Veronica Anușca și Iulia Dan, ambele din România, Valentina Năforniță din Republica Moldova; Premiul al III-lea, pentru trei români, sopranele Luiza Fatyol și Adela Zaharia, baritonul Bogdan Baciu.

Ca și ceilalți colegi ai lor, baritonul Alvaro Lozano Gutierrez (Spania) și soprana Edith Borsos (România) se vor mândri cu Marele Premiu Darclée.

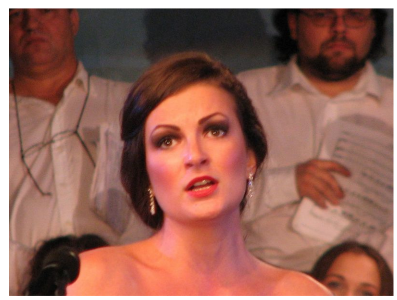
12 români din 29, un procent de peste 40%, bun pentru țara noastră, care își arată potențialul și cu acest prilej!

Laureații ediției din 2010

Mariana Nicolesco și câștigătorii Marelui Premiu

Soprana Luiza Fatyol

Nicolae Herlea și Mariana Nicolesco

Pe Esplanada Dunării

Rene Seghers

Ioana Maxim, Carmen Topciu și Mariana Nicolesco

În jurul Marianei Nicolesco, Mezzosoprana CarmenTopciu, maestrul acompaniator Ioana Maxim, soprana Luiza Fatyol și tenorul Cristian Mogoșan

Decernarea monedei Darclée primarului Brăilei

Mariana Nicolesco, mintea și inima manifestărilor

De 15 ani, distinsa soprană este motorul organizatoric al festivalului și concursului. Gândește, pregătește, coordonează, urmărește totul în cel mai mic detaliu. Se dăruie cu nețărmurită pasiune, insuflă, radiază excelență de la înălțimea autorității sale profesionale. Pulsează și își face colaboratorii să pulseze în același ritm. Are o forță ieșită din comun, o dinamică debordantă, mobilizează energii. Este o cuceritoare, o victorioasă, admirată, curtată, aplaudată, ovaționată de un public entuziasmat la maximum de performanțe. Mariana Nicolesco este cheia succesului unui concurs de asemenea anvergură. Și nu numai. În managementul modern nu cred că se poate altfel.

În vremuri de criză, a reușit să obțină sponsorizări spectaculoase: Marele Premiu oferit de Banca Națională a României, Premiul I de Luxten, Premiul al II-lea de d-l Jean Boghici din Rio de Janeiro, fost elev al Liceului Nicolae Bălcescu din Brăila iar Premiul al III-lea de Prințul Dimitrie Sturdza.

La inițiativa Marianei Nicolesco, Banca Națională a României a emis Moneda Jubiliară Darclée, o serie de 1000 de exemplare pe care se află încrustat chipul Haricleei Darclée și câteva măsuri ale ariei „Vissi d'arte" din „Tosca" de Puccini, operă a cărei premieră absolută a fost interpretată de marea artistă. Moneda a fost oferită în primul rând primarului Brăilei, Aurel Gabriel Simionescu, dar și membrilor juriului, laureaților. La Gala finală, criticul de artă Radu Varia a purtat mesajul special al Guvernatorului Băncii Naționale, Mugur Isărescu, o dovadă a prestigiului de care se bucură manifestarea brăileană.

Și pentru că am vorbit de ultimul act al concursului, m-am întrebat de ce nu am văzut în sală, la o asemenea desfășurare de tinere talente, directori ai teatrelor lirice din țară. Chiar dacă nu au oferit premii constând în spectacole – lucru de dorit pentru diversificare, oare cum au putut să rateze luarea de contact cu un portofoliu de interpreți care, acum sau mai târziu, ar putea să completeze distribuțiile șchioape ale marii majorități a producțiilor? Misterele managementului nostru artistic... Să nu ne mai mirăm...

Nedorind să închei în tonalitate minoră, remarc puternicul impact al Zilelor brăilene Darclée care, prin tot ce au reprezentat, s-au validat ca eveniment strălucitor al vieții noastre culturale în 2010.